

סימן מד

[1294567]

ביאור דברי רש"י בזבחים בענין מזבח של משה

[1294567]

יום ב' מט"מ תרפ"ו ורשה.

מוציא בעתם מזכים, יחלץ נפשו מצרים, ויושיענו במהרה בין המצרים, כבוד אוהבי ידידי מו"ה משה עקשטיין שליט"א.

ב"ה כי סעדני על ערש דוי, והחלימני וירפאני, ועתה אענהו על יקרתו מיום ג' בלק.

מה שכתבתי באחד ממכתבי "כמבואר צנדרים" כונתי למאמר צנדרים (דף ח'). האומר לחבירו אשכים ואשנה עליו להשכים, וחלפתי בזה לאמר כי כמ"ע יתחיל צהרצח מכתבי תורה.

ששאלני צנדרים רש"י בזבחים (נ"ט: ד"ה אף) מנא לי' שעל מזבח של משה לא הי' אפשר להקריב יותר מאלף עולות, דלמא עובדא הכי הוה, ודילמא גם יותר יוכל להקריב, ע"כ קושיתו.

יראה לי, כי באמת מדוע לא נאמר כר' יהודה דדצרים ככתבן, ולמה נזכר מקרא מפשוטו, אולם לפי דברי ר' יוסי אין לנו ענה אחרת והגנו מוכרחים להוציא מקרא מפשוטו, דאיהו דחיק, דקשיא לדידי', אם אפשר להעלות אלף עולות על אמה אחת מכ"ש שאפשר להעלות כ"צ אלף על ארבע מאות אמה, ואיך אפשר לכלכל הפסוק ככתבו, אולם אם מזבח של משה רצנו הי' מחזיק ל"ו אמה צריצו, שוב א"א לנו להקשות מדוע קטן הי' מזבחו של שלמה המלך ע"ה מהכיל העולה, כיון דממזבחו של משה רצנו אין לנו ראי' שאפשר הי' מזבחו של שלמה המלך להכיל, וצחינס לא נעויות את הכתובים, וצטביל שאנו מדמים שגם יותר מאלף הי' יכול להקריב על מזבחו של משה לא נקשה להוציא פסוק ממשמעו, וק"ל.

ידידו צבי א"ש

סימן מה

הערות בדברי הרמב"ן בחומש

אוצר החכמה

יום א' שירה תשכ"ב ברוקלין נ"י.

[1234567]א"ה

שלום רב וברכה מרובה לכבוד ידנ"פ רב חביבי היושב בסתר לבבי, גבר חכם בעוז, משרידי הדור דיעה, הרב הגאון העצום המפורסם בכל קצוי ארץ, כש"ת מוה"ר יעקב אביגדור שליט"א אבדק"ק מעקסיקא והמדינה.

אחדשה"ט כמשפט. יקרתו קבלתי ע"נ, ושמחתי כי משים עיניו הבודלח על חבורי (זכרון יצחק על הרמב"ן) לטובה לעיין בו ולפלפל בדברי תורה משמחי לב מיקרי.

מה שחתר כמעדהר"ג לתרץ דברי אדומ"ן החתם סופר זל"ל בתשובתו (או"ח סי' קס"ה) וזהגהותיו (לאר"ח סי' תקצ"א) הנפלאים ממני, חמת שגם אני לא חמרתי שהחתם סופר קוצר כי עמלק ככלל זרע יחזק, שזה תמוה לפי דעתו, רק שמציא ראייה שגם עשו איננו ככלל זרע יחזק, כי דין אחד לשניהם וכשהאחד בטל גם שני מופרך, כדין הצאת הענין לידי תמיהה, חמנס לפי דברי הרמב"ן (פ' וישלח ל"ו י"ב) יש נפ"מ צ"ן צני עשו וצ"ן עמלק בן הפלגש.¹ ומש"כ כמעדהר"ג כי לפי היעצ"ן בתשו' (ח"א סי' קמ"ד) אין חילוק צ"ן

זרעו של נח וצ"ן זרעו של יחזק, ועמלק צודאי שהוא ככלל להרצות זרעו של נח, א"כ היה להחתם סופר להקשות צפסות איך יהיה עמלק ככלל זרע נח ואנחנו מציים למחות שמו, ולמה לנו כל הדוחק הזה, ולכן עדיין לא נחה דעתי למה לא הפריד החתם סופר צ"ן צני עשו לעמלק כסדרת הרמב"ן.

בדבר הפשט בדברי הרמב"ן פ' חיי שרה (כ"ה ו') "וישלח אותה כאשר ירצה", שפי' כבוד מע"כ כוונתו שאם יש לה כתובה לא יוכל לשלוח אותה כאשר ירצה עד שיפרע כתובתה, דעתי אינה קובלת, שאפשר לומר שאם יש לה כתובה הכתובה מונעת אותו מלהוציא לפועל רצון השילוח,² ועמש"כ רצינו צפ' כי תלא (כ"א י"ד) שהשילוח הוא בלא גט.

תודה רבה בעד השואת פתיחת הרמב"ן לפתיחת הרמב"ם ואני מה שנראה לענ"ד כתבתי. אהיה אסיר תודה למעכהדר"ג אם יאבה לכבדני בספרו החדש שמוציא לאור עולם, ובינתיים אדרוש את שלום תורתו באהבה ובחיבה יתירה, ידידו עוז מוקירו ומכבדו כערכו הרם

צ"ב א"ש

1 א"ה, עיין בדברי המחבר ז"ל בפירושו על הרמב"ן שם עמ' רע"ה הע' א'.

2 א"ה, עיין בדברי המחבר ז"ל בפירושו על הרמב"ן שם עמ' קצ"ה הע' ג'.

סימן מו

אוצר החכמה

הערות על פירוש הרמב"ן פרשת בראשית

בס"ד מוצש"ק לך תשכ"א.

שלום רב וברכה מרובה לכבוד ידיד נפשי הרב הגאון הנפלא מוה"ר דוד בהן שליט"א.

[23457]

אחדשה"ט, תודה רבה בשביל הערותיו על הרמב"ן, ורובם קולעים אל המטרה.

ובדבר הערתו צהא דנחלקו הרמב"ן

והראש"ע (בראשית א' כ"ד ושם בפי' זכרון

יצחק עמ' ל"ח הע' ט') מה היא צהמה ומה היא

חיה, דלהרמב"ן צהמה היא האוכלת עשב צין

ישוץ וצין מדברי וחיה היא הטורפת ואוכלת

בשר, ולראש"ע צהמה היא עם צני אדם וחיה

היא צדה שאין שם ישוב, דבגמ' צע"ז (ב.)

איחא דלא יסתכל בחמור ולא בחמורה ולא

בחזיר ולא בחזירה ולא בעופות בזמן שנוקקין זה

לזה, והרמב"ם (בפכ"א מהל' איסור"ב ה"כ) כתב

שלא יסתכל בצהמה וחיה ועוף צעה

שמזדקקין, ומשמע שפי' מה שתפסו בגמ'

חמור וחזיר משום שרצו לאסור בצהמה וחיה

ועוף, וא"כ מוכח דחמור חסוד צהמה וחזיר

חסוד חיה. וצאמת יש שני מיני חזיר, הא' חזיר

ציתי שאוכל הכל ואינו טורף, והצ' מדברי

הטורף. אולם צרצנו חננאל צע"ז שם הגירסא

"ולא צחיה וצצהמה וצעוף ולא בחזירים ולא

בחמורין", ואפשר שנוסחא זאת היתה לפני

הרמב"ם, אכן צרש"י צצ"מ (צ"א.) הציא דצרי הגמ' כגירסא שלפנינו, וכ"ה צתוס' שם, אלא שהוסיפו "לא צעוף ולא צעופפת".

ויש להוסיף כי פירוש הרמב"ן צענין זה המה

דצרי הרס"ג צתרגומו, שתרגם חיה —

אוכלי בשר, ועי' צפי' רצינו אצרהם צן הרמב"ם

(שנתרגם ונדפס מחדש) שתמה עליו, ופירש

חיתו ארץ — חי מדברי, כמו האילה והצ'י

והארץ, וזהו כפי ראש"ע.

ובמה שכתב על דצרי הרמב"ן (בראשית ג' י"ג)

"וטעם מה זאת עשית, לעצור על

מנחם, כי האשה בכלל אזהרת אדם כי היתה

עלם מעצמו צעת ההיא", דזהו רק צאזהרה

ולא צקבלה, לא הצנחתי דבריו. ומה שדימה מצב

האשה שלוקחה מאיש למצב צני ישראל צקבלת

התורה שהוצרכו כל נשמות ישראל להיות

צמעמד הנצח, אין כאן צד השוה, האשה טרם

שלוקחה מאיש היתה חלק ממנו ועלם מעצמו,

ואולי דו פרטופין צפועל ממש, ונצטווה ציחד

עמו, משא"כ הצנים שקיבלו את התורה לא היו

צפועל צשעת מתן תורה רק צבת. אקצר לחכם

מצין מדעתו.

והגני בד"ש מאה"ר ידידו עוז

צבי א"ש

סימן מז

בדין טומאת מי חטאת

מתני' יומא דף י"ד ע"א, כל שצעת הימים
הוא זורק את הדם ומקטיר את
הקטורת וכו', וצגמ' שם, מאן תנא אמר רב
חסדא דלא כר"ע, דאי ר"ע הא אמר טהור
שנפלה עליו הזאה טמאתו היכי עבד עבודה,
דתינא והזה הטהור על הטמא, על הטמא
טהור ועל הטהור טמא דצרי ר"ע, וחכמים
אומרים אין הדברים הללו אמורים אלא
דצדדים המקבלים טומאה וכו'. והקשה בגבורת
ארי אמאי תלי לה בפלוגתא דר"ע ורבנן, והרי
אפילו לרבנן יש לטמאו מדין מגע, וכדחנן
צריש כלים דהנוגע צמי חטאת אפילו אין בהם
שיעור הזאה טמא, עיי"ש שהניח בקושיא.

והגה לפי מה שנקט הגבורת ארי דטהור
שנפלה עליו הזאה טמא מדין נוגע צמי
חטאת, יש לתמוה טובא צמאי פליגי רבנן
ור"ע, דהא לתרווייהו נטמא ע"י המי חטאת,
ומה אכפת לן אם הוא טמא מחמת ההזאה או
מחמת הנגיעה, ועוד דלהלן אמרו צגמ'
דחכמים עבדי ק"ו, אם על הטמא טהור על
הטהור לא כ"ש, ולדבריו הרי צאמת הוא נטמא
מחמת מגע, וגם זהא דאמרי חכמים דמזה
ומזין עליו טהור והנוגע זהם טמא כתבו
התוס' וז"ל, חימה מזין עליו אינו טהור עד
שיטבול ויעריצ שמשו יטהר, וא"כ למאי הוה
נוגע טמא טפי ממזין עליו וכו', א"נ י"ל מזין
עליו טהור היינו טהור שנפלו עליו הזאה דהוי
טהור לגמרי, עכ"ל, ואם כדבריו אף טהור

שנפלה עליו הזאה לא הוי טהור לגמרי דהוי
נוגע וצריך טבילה. אלא ודאי נראה דלא
כדבריו, דדין נוגע צמי חטאת שנטמא הוא רק
אם נגע סתם שלא בדרך הזאה, אבל כשהוא
בדרך הזאה הוא טהור מחמת הק"ו הג"ל,
ומכ"ש היכא שמזין עליו מחמת תקנת חכמים
או משום ספק דבדאי הוי בדרך הזאה ואין
כאן טומאת מגע, ושפיר אמרו צגמ' דמתני'
אמאי דלא כר"ע אבל לרבנן א"ש.

ובן מבואר בתוס' צפסחים (דף י"י.) גצי הא
דתנן שני שצילין א' טמא וא' טהור והלך
באחד מהן ועשה טהרות וצא חצירו והלך
בשני ועשה טהרות וכו', שפירשו דהא דנקט
טהרות ולא קאמר אדם טהור, משום דבגברי
אע"ג דמוקמינן להו בחזקת טהורים מצריכין
להו טבילה והזאה שלא יגעו שניהם בתרומה
דאז התרומה טמאה ודאית, וכ"ה בתוס'
בכתובות (דף כ"ז.), ולכאורה איך מצריכין להו
הזאה מספק ניחוש שהוא טהור ושזו יטמא
מחמת מגע צמי חטאת, אלא ודאי דכל היכא
שהוא נוגע בדרך הזאה אף שהוא מחמת ספק
אינו טמא מכח הק"ו כמשנ"ת, ודו"ק.

ושו"ר גם צמל"מ (בפי"ט מהל' אבות הטומאה סוף
הל' א') גצי הא דכתב הר"ש (בריש פ"ה

דטהרות) דהא דצברי ר"ע ור' יוסי שצילין
שאין להתיר מספק הוא רק צברי דמחמרי
להצריך טבילה והזאה שמה היום ולמחר יתברר